

گزارش یک نشست اجتماعی جامعه‌شناسی سیل

توجه به اینکه اورژانس و فوریت‌های پزشکی کار گروه و متولی سلامت مردم هستند، مشارکت شهروندان نیز در مواقع بحران ضروری است و حرف اول را می‌زند.»

وی ادامه داد: «از سال ۱۳۸۰، مردم و دولت به حوادث و بلایای طبیعی توجه خاص و ویژه‌ای نشان داده‌اند و به همین سبب برای هر یک از دستگاه‌ها، از جمله اورژانس، در هنگام حوادث و بلایای طبیعی شرح وظایفی معین شده است. اورژانس در مواجهه با چنین حوادثی سه وظیفه مهم شامل تریاژ، انتقال به مراکز درمانی و تأمین بهداشت محیط، و درمان بیماری‌های پس از سیل دارد که تاکنون به خوبی از عهده انجام آن‌ها برآمده است.»

عضو هیئت علمی گروه معماری و شهرسازی «دانشگاه بوعلی‌سینا» گفت:

و مدیریت، ابلاغ هشدارهای لازم به تمامی مدیران و مسئولان ارشد استانی، یادآوری دستورالعمل‌های تصویب شده، تشکیل جلسات متعدد ستاد بحران، بازرسی استاندار و مسئولان ارشد از ظرفیت و استقامت سدها، بازرسی تجهیزات امدادی، و رسوب‌گیری و لایروبی کانال، مسیل و رودخانه به‌صورت شبانه‌روزی، همگی از اقدامات مؤثر و مهم این ستاد در زمان قبل از وقوع سیلاب بوده است.

رئیس مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان همدان با بیان اینکه وظیفه اصلی اورژانس در حوادث طبیعی حفظ جان مردم است، آمار تلفات سیل در همدان را برابر با فاجعه این حادثه در گلستان دانست.

دکتر **حبیب معصومی**، درباره مشارکت و آگاهی مردم در حوادث سیل بیان داشت: «با

نشست تخصصی «جامعه‌شناسی فاجعه» (با محوریت سیل) چندی پیش به همت «مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران» در همدان برگزار شد. مدیر کل مدیریت بحران استانداری همدان گفت: «۴۳ مخاطره طبیعی جوامع را در جهان تهدید می‌کنند. این در حالی است که ۳۴ مخاطره از این تعداد در ایران و ۲۲ مخاطره اعم از برف، سیل و خشک‌سالی در استان همدان وجود دارد.»

علی مردان طالبی، مدیریت به‌موقع و صحیح ستاد بحران را مشروط بر فعالیت در سه قسمت قبل، هنگام و بعد از سیل دانست و اظهار کرد: «وجود زیرساخت‌های مناسب مانند مشارکت مردمی، اطلاع‌رسانی

«زمینه بروز فاجعه در هر منطقه متفاوت است. برای مثال، در استان‌های جلگه‌ای، مانند خوزستان و لرستان، بروز فاجعه‌ای مانند سیل بسیار خاص و خطرناک است. در حالی که بروز این اتفاق در استانی کوهستانی مانند همدان، خیلی حاد و خطرناک نیست.»
دکتر محمدرضا عراقچیان افزود: برای کشور و هر استان یک نقشه مخاطرات داریم. در این نقشه میزان مخاطرات درجه‌بندی شده و مشخص است که به کدام نقطه در زمان وقوع حوادث باید توجه بیشتری کرد.»
وی با تقسیم‌بندی مخاطرات به طبیعی، انسان‌ساز و فناوری اظهار کرد: «سیلی که اتفاق افتاد، جزو مخاطرات طبیعی است که متأسفانه برای جلوگیری از آن نمی‌توان کاری کرد. هنگام بروز مخاطرات طبیعی، تنها باید فاجعه را به حادثه تبدیل کرد و میزان ضرر را کاهش داد.»

عراقچیان درباره سیل خوزستان تصریح کرد: سیلی که در این منطقه رخ داد، ناشی از خود استان نبود، بلکه در اثر بارش‌های کوهستانی و شرایط جوی استان‌های هم‌جوار بود. شرایط جوی استان‌های هم‌جوار در بروز بلایای طبیعی در استان تأثیر مستقیم دارد و برای جلوگیری و مقابله با این اتفاقات نیازمند زنجیره مدیریت مخاطرات هستیم.»

دکتر نصرالله عرفانی، جانشین معاونت اجتماعی فرماندهی انتظامی استان همدان، با بیان اینکه حادثه‌های طبیعی اخیر درسی بود که طبیعت به ما داد، گفت: «درس این بلایا توجه به موضوع تاب‌آوری جامعه در برابر بلایای طبیعی بود.» وی با اشاره به اینکه وظیفه اصلی نیروی انتظامی تأمین امنیت مردم است، اظهار داشت: «با بروز مشکلات اخیر وظیفه نیروی انتظامی چند برابر شد و با توجه به اینکه همدان معین چند استان نیز بود، نیروها در حالت آماده‌باش صددرصد به سر می‌بردند. خوش‌بختانه نه‌تنها حادثه خاصی برای افراد رخ نداد، بلکه شاهد کاهش ۵۰ درصدی سرقت‌ها در ایام نوروز امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته بودیم.»

محمد حسن باقری شکیب، کارشناس مرکز پیش‌بینی هواشناسی استان همدان، با بیان اینکه تمام اطلاعات و مدل‌های

هواشناسی جهانی هستند، گفت: اگر سامانه بارشی مخرب و قوی باشد، ظرف ۴۸ ساعت پیش از ورود سامانه بارشی، به تمام دستگاه‌ها و نهادهای دولتی هشدار داده می‌شود. با توجه به آغاز سال جدید و بارش بارانی که در ۷۰ سال گذشته بی‌نظیر بوده است، در ایام عید نیز شاهد ورود دو سامانه پرقدرت بودیم که سامانه اول اگر چه بارش فراوانی را به همراه داشت، اما در واقع هشدار برای وقوع سیل در بارش سامانه دوم بود.»

دکتر نصرالله عرفانی، عضو علمی گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور استان همدان گفت: «علائم روان‌شناختی فجایع حاد با گذشت زمان، به صورت مزمن در افراد باقی می‌ماند و باعث ایجاد زمینه‌های خطرناک در آن‌ها می‌شود.»

وی با اشاره به اینکه آسیب‌های جسمانی و ظاهری بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند و آسیب‌های روحی و روانی فراموش می‌شوند، افزود: «مداخله تیم روان‌شناسی، برای افرادی که علائم در آن‌ها مزمن شده، ضروری است.»
دکتر اسدالله نقدی، عضو هیئت علمی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه بوعلی‌سینا، با بیان اینکه بلایای طبیعی فعالیت و زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند، گفت: بلایای طبیعی ماهیت اجتماعی دارند. بنابراین ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی در بلایای طبیعی بسیار مهم‌اند و درک درست و واقعی از ویژگی‌های رفتاری جامعه به مدیریت بحران کمک می‌کند.»

نقدی ادامه داد: «تاب‌آوری شامل سه نوع تاب‌آوری سازهای، سازمانی و اجتماعی است. برای تاب‌آوری سازهای، شهرها باید ایمن و استاندارد ساخته شوند. در تاب‌آوری سازمانی تاب‌آوری تمامی سازمان‌ها و شهرداری‌ها در مواقع بحران مورد توجه است. تاب‌آوری اجتماعی نیز بدین معناست که مردم باید اطمینان داشته باشند که خود و سازمان‌ها در شرایط بحران دوام خواهند آورد و در کشور ما تاب‌آوری اجتماعی باید سنجیده شود و آموزش تاب‌آوری نباید به مواقع بحرانی منحصر باشد.

مصطفی پناهنده، مدیر کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای استان همدان در این

نشست گفت: «راه‌های استان همدان دارای زیرساخت‌های خوبی هستند و در سیل اخیر آسیب و خسارت جدی ندیدند. هنگام وقوع بحران اگر جاده‌ها بسته شوند، کمک‌رسانی‌های دیگر هم مختل می‌شوند. بنابراین سعی کردیم راه‌های استان مسدود نشود. وی عنوان کرد: «با توجه به اینکه در بسیاری از مناطق همچون استان مرکزی، بندها شکافته شدند، سیل روستاهای استان همدان را فرگرفته بود و عملاً جاده‌ها در حال تخریب بودند، عوامل راهداری استان وارد عمل شدند و به بازسازی و بازتوانی راه‌ها پرداختند.»

رضا زمانی، معاون هماهنگی امور عمرانی فرماندار همدان، با اشاره به همکاری و مشارکت قابل توجه مردم در مهار سیلاب، بیان کرد: «مدیریت و فرماندهی مشکلات در همدان به شکل سامان‌یافته و به دور از موازی‌کاری با مدیریت ستاد مدیریت بحران صورت گرفت. خوش‌بختانه، ما شاهد بلوغ در شورای روستاها و دهیاری‌ها هستیم. این در حالی است که مردم ساکن در روستا با رضایت و جدا از هر گونه مقاومت، موافق هدایت آب به مزارع کشاورزی خود بودند و از آبگرفتگی به‌طور کامل در روستاها جلوگیری کردند.»
معاون فرماندار همدان بزرگ‌ترین عامل در مدیریت بحران را جلوگیری و کنترل بحران‌زدگی از سوی مسئولان دانست و تأکید کرد: «با مدیریت منطقی و بررسی‌های کارشناسی در شهرداری و فرمانداری‌ها، به‌وسیله مشخص کردن تمامی نقاط بحران، قنات و رودخانه‌ها برای مقابله با سیل، مدیریت سیلاب از سرمنشأ صورت گرفت.»

اعظم شکوری، مدیر مرکز افکارسنجی شعبه همدان نیز گفت: «اگر جامعه را به یک انسان تشبیه کنیم، می‌توان گفت زمانی که بخشی از آن دچار آسیب می‌شود، قلب همه انسان‌ها به درد می‌آید. همان‌طور که اگر بخشی از بدن یک انسان دچار آسیب شود بخش‌های دیگر آن نیز مختل می‌شوند. شاید تا زمانی که بحث‌های جامعه‌شناسی چندان مطرح نبودند، بیشتر، آسیب‌های جغرافیایی و جسمی یک فاجعه مدنظر قرار می‌گرفتند. اما بعدها به آسیب‌های روحی و روانی نیز توجه شد.»